

Nieuwegein

Gemeenteraad

Onderwerp Tussenrapportage Werk en Inkomen Lekstroom 2026 met 2^e begrotingswijziging.

Datum 30 juni 2026

Raadsvoorstel

2026-234

Afdeling Maatschappelijke
Ontwikkeling
E-mailadres opsteller D.Steba@Nieuwegein.nl
Portefeuillehouder Ellie Eggengoor

1 Onderwerp

Tussenrapportage Werk en Inkomen Lekstroom 2026 met 2^e begrotingswijziging.

2 Gevraagd besluit

1. Bij de 2e begrotingswijziging 2026 van Werk en Inkomen Lekstroom (WIL) een zienswijze kenbaar te maken met als kern dat de raad:
 - a. instemt met de meer- en minder kosten die voortvloeien uit deze begrotingswijziging en die bestaan uit o.a. hogere cao- en regelingskosten, alsook extra kosten voor inhuur van personeel en lagere kosten voor kinderopvang op basis van Sociaal Medische Indicatie.
 - b. aanpassing van, dan wel nadere toelichting wenst bij het voornemen van WIL om 'confectie' in plaats van maatwerk toe te passen bij inwoners en de knelpunten die Expeditie Menskracht ervaart bij het opereren binnen de huidige kaders.
 - c. nadrukkelijk wil worden betrokken bij de discussie over één, dan wel twee begrotingswijzigingen zoals in 2025 was aangekondigd.
- 2 Een bedrag van € 226.681 (nadelig) te verwerken in de Bestuursrapportage 2026.

3 Inleiding

Wat eraan vooraf ging

Opdracht tot kostenbesparing leidt tot Ontwikkelagenda in meerjarenbeleidsplan.

De Participatiewet leidt in de kern tot een toename van het aantal gebruikers, omdat andere regelingen (zoals de sociale werkvoorziening, Wajong en werkloosheidswet) zouden verdwijnen, dan wel dat het recht hiertoe zou worden beperkt, waardoor meer mensen richting de bijstand zouden worden geleid.

Vanaf eind 2023 maakten de raad en het college zich dusdanig zorgen over de kostenstijgingen bij WIL in relatie tot ons gemeentelijke traject om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting (lees: ravijnjaar), dat de Lekstroomgemeenten gezamenlijk aan WIL hebben gevraagd om binnen 1 jaar met maatregelen te komen om de exponentiële kostenstijging om te buigen.

Begin 2025 leverde WIL een kort termijnplan op (de HODW: herijking opdracht dienstverlening WIL), omvattende een structurele besparing van € 800.000 met ingang van 2025, en een middellangetermijnplan, het Meerjarenbeleidsplan 2026-2028 met daarin de Ontwikkelagenda, waarmee de raad in februari 2025 heeft ingestemd. De ontwikkelagenda omvat een financieel voordeel van € 1 miljoen. De maatregelen zijn gericht op slimmer werken, waardoor de uitvoeringskosten omlaag zouden gaan, zonder aantasting van de dienstverlening.

Kwetsbare personele situatie

Bij de eerste begrotingswijziging 2026 heeft WIL een brief aan de raad gestuurd, waarin zij aangeeft dat de personele situatie kwetsbaar is: veel mensen zijn vertrokken, de directeur is langdurig ziek, er is veel inhuur en de druk op de organisatie is groot.

4 Gewenst effect

- Een deskundige uitvoering van de wet- en regelgeving rondom de Participatiewet en aanpalende wet- en regelgeving.
- Een transparante en planmatige besteding en verantwoording van de gemeentelijke middelen.
- Een degelijk uitvoeringsplan om de kosten te beteugelen zowel nu als in de toekomst.

5 Argumenten

1.a. Meer- en minderkosten leiden tot een verhoging van € 226.681

Diverse ontwikkelingen leiden tot een wijziging van de begroting van WIL, onder andere:

- hogere kosten door een verhoging van de cao met 1,25%;
- hogere inhuurkosten door het aanhoudend hoge ziekteverzuim (10%, zie kwartaalrapportage p. 26) en het niet tijdig kunnen vervullen van vacatures;
- lagere kosten voor SMI: in de 1^e begrotingswijziging 2026 is de bijdrage voor de kinderopvang voor gezinnen met een sociaal-medische indicatie (SMI) verhoogd met € 518.000 voor heel Lekstroom. Deze verhoging blijkt nu te groot; het wordt nu afgeschaald.

Voor de complete lijst met wijzigingen wordt u verwezen naar de § Financiële aspecten verderop in dit raadsvoorstel en de Tussenrapportage, p. 5.

1.b.1 Maatwerk, geen confectie.

In § 3 op p. 4 somt WIL de uitdagingen op waarvoor ze in de komende periode zal komen te staan. Het gaat om de realisatie van het quotum voor garantiebannen/banenafspraakbannen, de vervulling van vacatures en de inzet van ICT.

De nadere invulling van dit laatste is niet geheel in overeenstemming met het beleid dat door de raad is vastgesteld: WIL zegt dat ze in haar (gedigitaliseerde) dienstverlening eerder zal gaan voor confectie dan voor maatwerk. Dit is echter niet de opdracht aan WIL. In het Meerjarenbeleidsplan 2026-2028, dat de raad in het voorjaar 2025 heeft vastgesteld, staat dat WIL de leefwereld centraal stelt, uitgaat van een hybride klantbeeld (klanten zijn soms wel en soms niet zelfredzaam) en bestaanszekerheid. Naast deze 3 pijlers hanteert WIL twee hoofdbewegingen: ten eerste de doorontwikkeling van de dienstverlening aan de hand van eenvoud, vertrouwen en maatwerk en ten tweede toewerken naar minder inwoners in de uitkering. Ook Expeditie Menskracht gaat hiervan uit.

Conclusie: krachtens het vastgestelde beleid moeten medewerkers goed analyseren welke maatregelen passend zijn voor de klanten, met name de kwetsbaren. Er kan daarom nooit sprake zijn van 'confectie'.

1.b.2 Sturing op Menskracht binnen de voorlopige kaders.

WIL geeft aan niet veel te kunnen doen aan uitstroom, omdat re-integratie en participatie niet binnen haar bevoegdheden vallen, maar rusten bij de lokale werkteams (p. 3). Echter, WIL heeft de verantwoordelijkheid opgepakt voor een van de meest omvangrijke programma's van de afgelopen jaren: Expeditie Menskracht. Dit programma heeft als doel om meer kwetsbare mensen aan werk te helpen. In de kwartaalrapportage zien we inderdaad dat er weinig beweging zit in de uitstroom en in het aantal parttime werkenden (Kwartaalrapportage, p. 13).

Hierbij mogen structuren worden herschikt; echter, zo lang dit niet is gebeurd, moet Menskracht kunnen blijven opereren binnen de gegeven -voorlopige- kaders.

Aan WIL wordt gevraagd wat ze nodig heeft om dit programma met vaste hand sturing te geven, ondanks de huidige kaders, die blijkbaar als lastig worden ervaren.

1.c Betrokkenheid bij de discussie over één dan wel 2 begrotingswijzigingen.

In de huidige inrichting van het begrotingsproces van WIL zijn er 2 begrotingswijzigingen: een beleidsrijke en een meer technische.

In het najaar wordt met de raden, overwegende de beperkte middelen van de gemeenten, de beleidsmatige en financiële wensen en afwegingen besproken. Dit najaarsgesprek, dat leidt tot een beleidsrijke eerste begrotingswijziging, heeft de raad de afgelopen jaren stuurkracht gegeven en hiermee veel rust gebracht in de relatie tussen WIL en de raden in Lekstroom.

Thans speelt een discussie over het reëel begroten van kosten, alsook over het instellen van een reserve. WIL overweegt:

- Een reële begroting op te stellen. Hiermee wordt bedoeld een begroting waarin reële inschattingen staan van de uitgaven over het gehele begrotingsjaar.
- Daarnaast wenst WIL een reserve om onvoorziene uitgaven op te vangen.

- Aanvullend kan er maximaal een (technische) begrotingswijziging worden ingediend.

We staan enerzijds positief tegenover bovenstaande ontwikkelingen. Ze kunnen leiden tot een lagere belasting van de agenda van de raad, omdat er dan geen of maximaal 1 technische begrotingswijziging per jaar zal zijn.

Er bestaat wel enige aarzeling over het feit dat -met de invoering van één technische wijziging- het najaarsgesprek met de raad kan komen te vervallen.

Indien er geen of enkel een technische wijziging wordt ingebouwd in het proces, is het zaak om te weten hoe de raad greep kan houden op de begroting van WIL.

6 Kanttekeningen

N.v.t.

7 Financiële aspecten

In de Tussenrapportage (Turap) 2026 staat niet enkel de financiële en inhoudelijke tussenstand, maar ook een extra budgetaanvraag; de 2^e dit jaar.

In totaal gaat het om een extra uitvraag van € 922.300. Hierbinnen zit een bedrag van € 700.000 voor de regelingskosten voor Inkomen (dat zijn dus de bijstandslasten, oftewel de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten [BUIG]).

Als gemeente krijgen we vanuit het Rijk uiterlijk in oktober van het lopende jaar te horen wat de definitieve rijksbijdrage voor de bijstand zal zijn. Omdat we op dit moment hier nog geen inzicht in hebben, ramen we de bijstandslasten budgettair neutraal. Hiermee bedoelen we dat we er fictief van uitgaan dat we alle bijstandslasten vergoed krijgen vanuit het Rijk.

Vanuit de fictieve veronderstelling dat we de bijstandskosten geheel vergoed krijgen, rest nog een nadelig budget van € 226.681¹:

Totale kosten, aandeel Nieuwegein	Begroting	BW 26-1	saldo na BW 1	BW 26-2	Begr.WIL na BW 2
Inkomen	1.577.862	-21.985	1.555.877	10.595	1.566.472
Werk	3.213.828	-39.374	3.174.454	36.966	3.211.420
Inkomensonderst.	4.042.231	187.368	4.229.599	-58.159	4.171.440
Bedrijfsvoering.	4.879.085	384.997	5.264.082	237.279	5.501.361
Subtotaal	13.713.006	511.006	14.224.012	226.681	14.450.693

Van het bedrag van € 226.681 is € 165.746 incidenteel.

Voor de complete berekening wordt u verwezen naar de bijlage *Financiële ontwikkeling begroting WIL 2026*.

¹ Dit bedrag wordt verwerkt in de bestuursrapportage 2026. Dit bedrag is echter wel lager dan het bedrag dat in onze bestuursrapportage bij WIL is opgenomen. De reden is dat er een bedrag van € 109.227 (uit de 1^e begrotingswijziging) niet eerder was verwerkt in de begroting van de gemeente Nieuwegein en nu wel wordt verwerkt in genoemde rapportage.

De begrotingswijziging ad € 926.681 voor Nieuwegein (€ 1.446.983 voor heel Lekstroom) heeft te maken met o.a. de volgende zaken (zie ook Turap, p. 5):

- Meer bijstandsuitkeringen (€ 700.000 voor Nieuwegein, € 960.000 voor heel WIL. Dit is het gevolg van een verdere geprognosticeerde stijging van het aantal klanten in Nieuwegein (en Houten). Het aantal klanten nam de afgelopen jaren toe in de andere gemeenten, terwijl het stabiel bleef in Nieuwegein. Op dit moment is het aantal klanten in de kleinere gemeenten stabiel en neemt dit toe in Nieuwegein. (Zie ook kwartaalrapportage, p. 29).
- Een extra budget voor loonkostensubsidie € 21.500 voor Nieuwegein, € 43.000 voor WIL. Dit wordt op forfaitaire basis (dus op basis van een vast percentage) vergoed door het Rijk. Het gaat met name om LKS voor beschut werk (Turap, p. 12).
- Op bedrijfsvoering is er sprake van een kostenstijging van € 280.000 voor Nieuwegein, € 552.000 voor WIL. Het gaat om hogere inhuurkosten (voor o.a. de directeur ad interim), een extra adviseur op HR- en Juridische Zaken, een correctie van het budget voor de arbodienst (dit arbo-budget was in de primitieve begroting te laag opgenomen), verlaging van het ziekteverzuim (dit was 10% in het eerste kwartaal, zie kwartaalrapportage, p. 26), extra budget voor werving in verband met vacatures en een cao-verhoging per 1 juli met 1,25%
- Er is wel een meevaller op de Wet op kinderopvang, sociaal medische indicatie: hier is een voordeel van € -75.000 voor Nieuwegein, € -150.000 voor WIL.

8 Communicatie aspecten

WIL verzoekt de raad om vóór oktober 2026 een zienswijze uit te brengen op de 2^e begrotingswijziging 2026, waarna het dagelijks en het algemeen bestuur een besluit zullen nemen.

9 Uitvoering

N.v.t.: uitvoering vindt plaats door de gemeenschappelijke regeling.

10 Bijlagen

1. Bijlage Financiële ontwikkeling begroting WIL 2026
2. Raadsbesluit
3. Concept zienswijze op de 2^e begrotingswijziging van Werk en Inkomen Lekstroom.
4. Tussenrapportage 2026 met begrotingswijziging.
5. Bijlage Kernprestatieindicatoren (KPI's): 1^e Kwartaalrapportage 2026.

Bladnummer 6/7

Kenmerk

Onderwerp

burgemeester en wethouders,

Ellie Liebregts
secretaris

Marijke van Beukering-Huijbregts
burgemeester

Bijlage: Financiële ontwikkeling begroting WIL 2026

De ontwikkeling van het aandeel Nieuwegein in de begroting 2026 van WIL, vanaf de primitieve begroting (1^e cijferkolom) tot en met de 2^e begrotingswijziging (4^e cijferkolom):

Uitvoeringskosten, aandeel Nieuwegein	Begroting	BW 26-1	saldo na BW 1	BW 26-2	Begr.WIL na BW 2
Inkomen	1.577.862	-21.985	1.555.877	10.595	1.566.472
Werk	2.361.548	-39.374	2.322.174	15.486	2.337.660
Inkomensonderst.	1.876.191	78.141	1.954.332	16.771	1.971.103
Bedrijfsvoering.	4.879.085	384.997	5.264.082	237.279	5.501.361
Subtotaal	10.694.686	401.779	11.096.465	280.131	11.376.596
Regelingskosten, aandeel Nieuwegein	Begroting	BW 26-1	saldo na BW 1	BW 26-2	Begr.WIL na BW 2
Inkomen	23.861.674	365.681	24.227.355	700.000	24.927.355
Werk	852.280	0	852.280	21.480	873.760
Inkomensonderst.	2.166.040	109.227	2.275.267	-74.930	2.200.337
Subtotaal	26.879.994	474.908	27.354.902	646.550	28.001.452
Totale kosten, aandeel Nieuwegein	Begroting	BW 26-1	saldo na BW 1	BW 26-2	Begr.WIL na BW 2
Inkomen	25.439.536	343.696	25.783.232	710.595	26.493.827
Werk	3.213.828	-39.374	3.174.454	36.966	3.211.420
Inkomensonderst.	4.042.231	187.368	4.229.599	-58.159	4.171.440
Bedrijfsvoering.	4.879.085	384.997	5.264.082	237.279	5.501.361
Subtotaal	37.574.680	876.687	38.451.367	926.681	39.378.048

- BW 26-2 is 2^e begrotingswijziging 2026.
 - BW 26-1 is 1^e begrotingswijziging 2026. Dit is grijs gemaakt, omdat de besluitvorming al rond is.
- Van de € 926.681 is € 165.746 incidenteel en € 760.935 structureel. In het incidentele bedrag zit een correctie van € 4.396.

Wij verwerken de Inkomensregelingen (bijstandslasten) echter budgettair neutraal. De extra kosten komen dan uit op € 226.681 (zie 4^e cijferkolom):

Totale kosten, aandeel Nieuwegein	Begroting	BW 26-1	saldo na BW 1	BW 26-2	Begr.WIL na BW 2
Inkomen	1.577.862	-21.985	1.555.877	10.595	1.566.472
Werk	3.213.828	-39.374	3.174.454	36.966	3.211.420
Inkomensonderst.	4.042.231	187.368	4.229.599	-58.159	4.171.440
Bedrijfsvoering.	4.879.085	384.997	5.264.082	237.279	5.501.361
Subtotaal	13.713.006	511.006	14.224.012	226.681	14.450.693